

Social- och arbetsmarknadsnämnden

Riktlinjer för boendefrågor inom socialtjänsten

Beslutsunderlag

- Förslag till riktlinjer för bistånd till boende inom socialtjänsten
- Social- och arbetsmarknadsförvaltningens skrivelse den 6 december 2017

Sammanfattning

Bostadsbristen leder till att alltfler personer står utanför den reguljära bostadsmarknaden och många bostadslösa personer vänder sig till socialtjänsten för att få hjälp med bostad. Det är därför nödvändigt med tydliga riktlinjer som beskriver under vilka förutsättningar som enskilda kan beviljas bistånd till boende samt preciserar de målgrupper som kan beviljas insatser.

De föreslagna riktlinjerna innebär ett förtydligande av gällande rätt, d.v.s. lagar, förarbeten och rättspraxis och i förekommande fall en beskrivning över vilka förutsättningar som nämnden anser ska gälla för vissa bistånd.

Det är framförallt boendeinsatser i form av tillfälligt boende, träningslägenhet och försökslägenhet (kallades tidigare för socialt kontrakt) samt tidsbegränsat tillfälligt boende vid akuta situationer som behandlas i riktlinjerna.

Avsikten med riktlinjerna är att de ska fungera som ett stöd i handläggningen genom att skapa ett enhetligt synsätt vid utredning och bedömning så att enskildas ansökningar om bistånd till bostad behandlas på ett likartat och rättssäkert sätt.

Riktlinjerna redogör även för stadens bostadsansvar till nyanlända och asylsökande.

Dessa riktlinjer innebär inte någon inskränkning i den enskildes rätt att få en individuell prövning av sin biståndsansökan, de är vägledande och gäller inte utan undantag.

Riktlinjerna föreslås börja gälla från och med 1 januari 2018 och revideras årligen.

Förslag till beslut

1. Förslag till riktlinjer för bistånd till boende inom socialtjänsten godkänns och börjar gälla från och med 1 januari 2018.
2. Riktlinjerna revideras årligen.

Helene Bengtson
Förvaltningschef

Bakgrund

I samhället finns idag ett stort antal personer som saknar bostad. Att bostadsbristen är stor märks även i Sundbybergs stad där det finns en stor efterfrågan på bostäder inom social- och arbetsmarknadsnämndens ansvarsområde. Inom social- och arbetsmarknadsnämndens verksamheter märks den aktuella bostadsbristen tydligt och handläggare möter regelbundet personer som saknar en trygg boendesituation. Detta leder till negativa konsekvenser för de enskilda individerna t.ex. i form av att många måste stanna längre än nödvändigt i familjehem, HVB (hem för vård och boenden) och stödboenden och medför även ökade kostnader för verksamheterna för köp av platser på exempelvis hotell- och vandrarhem.

I kommunen är det ytterst kommunstyrelsen som enligt lag (2000:1383) om kommunernas bostadsförsörjningsansvar, den s.k. bostadsförsörjningslagen, har ansvar för att skapa förutsättningar för att alla kommuninvånare ska kunna leva i goda bostäder och främja att ändamålsenliga åtgärder för bostadsförsörjningen planeras och genomförs.

Socialtjänsten har ansvar för att stödja enskilda individer, grupper och familjer som har särskilda behov av stöd och hjälp men ansvarar däremot inte för att tillgodose bostadsbehov som beror på allmän bostadsbrist.

Socialtjänstens ansvar för bostadsfrågor i kommunen

Socialtjänsten ska, enligt 3 kap 2 § socialtjänstlagen (2001:453), SoL, främja den enskildes rätt till bostad men har inget generellt ansvar för att ordna bostad eller att hjälpa till vid akut bostadslöshet.

Socialtjänsten har ett uttryckligt lagstadgat boendeansvar när det gäller bostad med särskild service för funktionsnedsatta 5 kap 7 § SoL, särskilda boenden för äldre 5 kap 5 § SoL, familjehem HVB (hem för vård) och stödboende 6 kap 1 § SoL. När det gäller de tre sistnämnda boendeinsatserna är målgrupperna främst barn och unga samt missbrukare som behöver boendeinsatser under en begränsad period. Dessa bistånd är således de enda där det uttryckligen framgår av lagtext att det föreligger en skyldighet för nämnden att bevilja och verkställa specifika boendeinsatser.

Generell och ej uttryckligt lagstadgad rätt till bostad – 4 kap 1 § SoL

Varken i socialtjänstlagen eller i rättspraxis finns det stöd för att socialtjänsten ska bistå med bostad på grund av att enskilda personer har allmänna svårigheter att ordna en bostad. Med allmänna svårigheter avses till exempel unga på väg att flytta hemifrån, personer som skiljer sig, personer som inte behärskar svenska språket, personer som är trångbodda, samt personer som lider av psykisk ohälsa, men som inte har så stora svårigheter att de omfattas av andra förmåner och rättigheter.

För rätt till bistånd följer enligt rättspraxis att den enskilde ska ha behov av biståndet och att detta behov inte kan tillgodoses av den enskilde eller på annat sätt, samt att den enskilde behöver biståndet för att tillförsäkras en skälig levnadsnivå.

I rättspraxis har det utvecklats kriterier som tjänar som underlag i tolkningen av kraven som uppställs i 4 kap 1 § SoL. För att kunna komma i fråga för bistånd till bostad krävs att den enskilde kan styrka att samtliga förutsättningar nedan är uppfyllda.

- Den enskilde är helt bostadslös, d.v.s. saknar tak över huvudet.
- Den enskilde tillhör en socialt utsatt grupp som har speciella svårigheter att få eller behålla en bostad.
- Den enskilde ska efter sin förmåga ha tagit eget ansvar för sin boendesituation.

I de nu föreslagna riktlinjerna beskrivs boendeinsatserna tillfälligt tidsbegränsat boende, bostad i form av träningslägenhet och boendeinsatser vid akuta situationer som den enskilde inte kunnat råda över. Samtliga nu uppräknade bistånd beviljas med stöd av 4 kap 1 § SoL.

Bistånd utöver den lagstadgade rätten – 4 kap 2 § SoL

Av 4 kap 2 § SoL framgår att socialnämnden får ge bistånd utöver vad som följer av 4 kap 1 § SoL, om det finns skäl för det. Detta är ett frivilligt åtagande varför nämnden får fastställa vilka förutsättningar som ska gälla för biståndet.

Försökslägenhet, som tidigare kallades för socialt kontrakt, är en biståndsbedömd insats som beviljas med stöd 4 kap 2 § SoL.

Hyseskontraktet kan, till skillnad för vad som gäller för träningslägenheter, på sikt överlåtas på hyresgästen, förutsatt att denne uppfyller de krav som uppställs av bostadsföretaget/hyresvärden.

I de nu föreslagna riktlinjerna fastställer nämnden följande förutsättningar för biståndet försökslägenhet.

- Den enskilde ska ha uttömt alla möjligheter till att själv ordna en bostad.
- Den enskilde ska vid ansökningstillfället ha varit folkbokförd i Sundbybergs stad i minst två (sammanhängande) år.
- Den enskilde ska sakna egna medel att tillgodose behoven.
- Den enskilde ska ha omfattande och allvarliga sociala och/eller medicinska problem som utgör ett hinder för att bli godkänd som hyresgäst.
- Den enskilde ska vara motiverad att ta emot stöd från socialtjänsten. För att på sikt kunna bli godkänd som hyresgäst på den ordinarie bostadsmarknaden.

Beslut om bistånd till bostad är tidsbegränsade och följs upp regelbundet.

Barnperspektivet

Enligt 1 kap 2 § socialtjänstlagen (SFS 2001:453) (SoL) ska barnets bästa särskilt beaktas vid åtgärder som rör barn. Som ett led i skyldigheten att beakta barnets bästa bör därför, i alla utredningar som rör barnfamiljers behov av bostad, särskilt

beaktas vilka följer olika beslut får för barnet (som barn räknas personer som inte fyllt 18 år). Dessa följer ska dokumenteras och tas med i beslutsunderlaget i form av en barnkonsekvensanalys. Syftet med barnkonsekvensanalysen är att säkerställa att barnperspektivet beaktas inom ramen för beslutsunderlaget.

Det bör dock understrykas att ett föräldraskap i sig inte utgör en rätt till bistånd i form av bostad. Det avgörande är istället vilka åtgärder som föräldrarna vidtagit för att komma till rätta med sin bostadssituation, deras förmågor och behov samt om de har några speciella svårigheter.

Ansvar för bostäder åt asylsökande och nyanlända

När det gäller ansvaret för boende till asylsökanden och nyanlända finns en rad olika författningar som reglerar det allmännas ansvar. I riktlinjerna ges en översiktlig genomgång av målgrupper och vilken myndighet som har ansvar i olika situationer. Med asylsökande avses i riktlinjerna en person som har kommit till Sverige och ansökt om någon form av uppehållstillstånd. Med nyanländ avses en person som beviljats någon form av uppehållstillstånd och som av Migrationsverket anvisats till kommunen för bosättning enligt lag (2016:38) om mottagande av vissa nyanlända invandrare för bosättning, bosättningslagen.

I Sundbybergs stad erbjuds nyanlända som har anvisats till kommunen ett andrahandskontrakt som varar under maximalt två år, vilket i normalfallet sammanfaller med etableringstiden.

För asylsökande vuxna och deras barn (under 18 år) som på egen hand anordnat boende (EBO – eget boende) och som därefter blir bostadslösa, innan de beviljats uppehållstillstånd, är det inte socialtjänstens ansvar att åtgärda bostadssituationen. Dessa personer ska istället hänvisas till Migrationsverket som då har en skyldighet att erbjuda plats på anläggningsboende. Personer med EBO som blir bostadslösa samma dag eller upp till en månad därefter har rätt att få en anvisningskommun från Migrationsverket. Denna kommun blir då skyldig att ordna boende enligt bosättningslagen.

När det gäller asylsökande ensamkommande barn (under 18 år) som anvisats till Sundbybergs stad blir socialtjänsten ansvarig för barnets boendesituation. När barnet får uppehållstillstånd är socialtjänsten fortsatt ansvarig för barnets boende. Stadens boendeansvar fortgår till och med vårterminen det år den unge vuxne fyller 20 år eftersom han eller hon från och med höstterminen det året har möjlighet att söka studielån. För de ungdomar som inte studerar efter det att de fyllt 18 år upphör socialtjänstens boendeansvar. Om den unge vuxne inte själv eller på annat sätt kan ordna med boende kan denne, precis som andra kommuninvånare, ansöka om någon form av boendeinsats.

Föräldrar till ensamkommande barn som får uppehållstillstånd på grund av anknytning till barnet, blir själva, efter det att föräldrarna (eller andra närstående som trätt i föräldrarnas ställe) har övertagit vårdnaden, ansvariga för sin och sitt barns boendesituation. Barnet är då inte längre att betrakta som ensamkommande.

Sundbybergs
stad

Social- och arbetsmarknadsförvaltningen 2017-12-06
Ann-Charlott Eriksson Dnr SAN-0065/2017

5 (5)

Nyanlända och asylsökande personer kan, precis som andra kommuninvånare, ha svårigheter att skaffa en permanent bostad, men de kan inte generellt anses tillhöra en grupp med särskilda svårigheter. Om en ansökan om bistånd till bostad inkommer till social- och arbetsmarknadsnämnden ska en individuell bedömning av behov och aktuella omständigheterna göras i varje enskilt fall.